

บทบาทของการศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตในสังคมร่วมสมัย*

ROLE OF EDUCATION IN PROMOTING LIFE SKILLS IN CONTEMPORARY SOCIETY

ยุลารัตน์ นเรกุล

Yularath Narekul

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Yularath.pooja14@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 มกราคม 2569; วันแก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2569; วันตอบรับบทความ : 27 กุมภาพันธ์ 2569

Received 17 January 2026; Revised 27 February 2026; Accepted 25 February 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตผ่านการศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในสังคมร่วมสมัย การศึกษาไม่เพียงแต่ให้ความรู้ทางวิชาการ แต่ยังเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการจัดการกับอารมณ์ โดยการบูรณาการทักษะชีวิตในหลักสูตร การศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา การฝึกอบรมครูให้สามารถสอนทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะเหล่านี้ ในอนาคต การศึกษาในระบบการศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่ไปกับการเรียนการสอนวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

Citation:

* ยุลารัตน์ นเรกุล. (2569). บทบาทของการศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตในสังคมร่วมสมัย. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 3(1), 16-30.

Yularath Narekul. (2026). Role of Education in Promoting Life Skills in Contemporary Society. Journal of Social Sciences Innovations, 3(1), 16-30.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2026.3>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

คำสำคัญ: การศึกษา, การพัฒนาทักษะชีวิต, หลักสูตรการศึกษา, การฝึกอบรมครู, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This article presents approaches to developing and promoting life skills through education, which are essential in preparing learners for contemporary society. Education not only provides academic knowledge but also focuses on developing crucial life skills such as critical thinking, teamwork, and emotional management. Integrating life skills into the curriculum from early childhood to higher education, training teachers to effectively teach these skills, and promoting lifelong learning are key factors in fostering these skills. In the future, educational systems should focus on developing life skills alongside academic subjects to ensure learners are equipped to adapt to and face challenges in a rapidly changing world.

Keywords: Education, Life Skills Development, Curriculum, Teacher Training, Lifelong Learning

บทนำ

ในสังคมร่วมสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การพัฒนาทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและประสบความสำเร็จ ผู้คนต้องมีความสามารถในการปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ทักษะชีวิตที่สำคัญในปัจจุบันไม่ใช่แค่ทักษะทางวิชาการ แต่รวมถึงทักษะด้านอารมณ์และสังคม เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การจัดการกับความเครียด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้คนสามารถปรับตัวและรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hargreaves, 2010)

สังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อความต้องการทักษะชีวิตที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงในสังคมร่วมสมัยเกิดจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานและการเรียนรู้ เช่น การใช้เครื่องมือดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการทำงานและการศึกษาทำให้คนต้องมีทักษะการใช้งานเทคโนโลยีในระดับที่สูงขึ้น (OECD, 2018) ในทางเศรษฐกิจ การแข่งขันในตลาดแรงงานที่สูงขึ้นทำให้ผู้คนต้องมีทักษะที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวเอง เช่น การปรับตัวในการทำงานหลายหน้าที่หรือการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ในช่วงชีวิต (Autor, 2014) สังคมยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติ ซึ่งทักษะทางสังคมเช่น การทำงานเป็นทีมและการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้เร็วจึงมีความสำคัญมากขึ้น (Schwab, 2016)

การแสดงให้เห็นบทบาทของการศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวในสังคมร่วมสมัยบทความนี้มุ่งเน้นไปที่การแสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของการศึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัย การศึกษาไม่ควรจำกัดเฉพาะการเรียนรู้วิชาการ แต่ต้องรวมถึงการพัฒนาทักษะด้านสังคมและอารมณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Darling-Hammond, 2008) การพัฒนาทักษะชีวิตช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัว ซึ่งจำเป็นในการเป็นบุคคลที่สามารถประสบความสำเร็จในสังคมปัจจุบัน

การพัฒนากระบวนการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคม

ในอนาคตการพัฒนาทักษะชีวิตจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการทำงานที่มีความรวดเร็วและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Saavedra & Opfer, 2012). การศึกษาในอนาคตต้องไม่เพียงแต่เตรียมความรู้ทางวิชาการ แต่ต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย. นอกจากนี้, ระบบการศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาดแรงงานและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Kegan, 2009)

การเข้าใจทักษะชีวิตในสังคมร่วมสมัย

นิยามของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life skills) เป็นชุดของทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการกับชีวิตประจำวัน และการสร้างความสุขในสังคม รวมถึงการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในด้านส่วนตัว สังคม และการทำงาน ทักษะชีวิตที่สำคัญประกอบไปด้วยทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การจัดการความเครียด การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (UNICEF, 2012) ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในสังคมร่วมสมัยที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาในยุคดิจิทัลทำให้ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากโลกปัจจุบันต้องการให้ผู้คนสามารถประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยข้อมูลที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และความท้าทายทางสังคม (OECD, 2018)

การเปลี่ยนแปลงในสังคม (Societal Changes) ในสังคมร่วมสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ได้ผลักดันให้ความสามารถในการปรับตัวกลายเป็นสิ่งสำคัญยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทำให้เกิดความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสารที่รวดเร็ว แต่นี่ก็สร้างความท้าทายในการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง และการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ (P21, 2015) การทำงานในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคมก่อให้เกิดความต้องการทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเข้าใจในมุมมองที่แตกต่างจากของตนเอง (OECD, 2018)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงในตลาดงาน ความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจแบบดิจิทัล ได้ก่อให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเวลา การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การตัดสินใจทางการเงิน และการพัฒนาทักษะในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน (National Research Council, 2012) ดังนั้น การที่ผู้คนต้องสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การพัฒนาทักษะชีวิตกลายเป็นสิ่งจำเป็นในยุคนี้

ทักษะชีวิตในแง่ของการพัฒนาสังคม (Life Skills in Social Development) ในมุมมองของการพัฒนาสังคม ทักษะชีวิตเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถ

ในการอยู่ร่วมกันในสังคม การส่งเสริมทักษะชีวิตผ่านการศึกษาทำให้บุคคลสามารถเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีจริยธรรม และสามารถปฏิบัติตนในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ (Zins et al., 2004) ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ที่จะเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก และการเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์ในภาวะที่มีความกดดัน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลไม่เพียงแต่พัฒนาตนเองในระดับส่วนตัว แต่ยังช่วยให้สังคมโดยรวมมีความยั่งยืนและมีความสุข

การพัฒนาทักษะชีวิตในสังคมร่วมสมัยไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางทฤษฎี แต่ยังเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม การตัดสินใจร่วมกันในชุมชน และการแสดงออกในลักษณะที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม (UNICEF, 2012)

ความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตในสังคมร่วมสมัย (The Importance of Developing Life Skills in Contemporary Society) ทักษะชีวิตจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความท้าทายในสังคมร่วมสมัยได้ ทักษะชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การตัดสินใจที่ดีขึ้น และสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานและชีวิตส่วนตัว (OECD, 2018). การพัฒนาทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยในการจัดการกับสถานการณ์เฉพาะหน้า แต่ยังส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการสร้างอนาคตที่มีความสุขและยั่งยืนในสังคมที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง

บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิต

การศึกษาในระบบการศึกษา: การบูรณาการทักษะชีวิตเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา การศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงแต่นำเสนอความรู้ในด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบูรณาการทักษะชีวิตเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษาเป็นการสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการปรับตัวในชีวิตประจำวัน เช่น การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การตัดสินใจที่ดี การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Zins et al., 2007) การบูรณาการทักษะชีวิตเข้ากับหลักสูตรในระดับต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะเหล่านี้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

การศึกษาจากหลายแห่งแสดงให้เห็นว่า การสอนทักษะชีวิตในโรงเรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการจัดการกับปัญหาในชีวิต และพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย (Durlak et al., 2011) การส่งเสริมทักษะชีวิตในหลักสูตรการศึกษาจึงเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตทั้งในด้านการทำงานและชีวิตส่วนตัว

การเรียนรู้แบบองค์รวม: การส่งเสริมทักษะที่ไม่เพียงแต่การเรียนรู้วิชาการ แต่ยังรวมถึงทักษะทางสังคมและอารมณ์ (เช่น การจัดการกับความเครียด การมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น)

การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะหลายด้านของผู้เรียนพร้อมกัน ทั้งในด้านวิชาการ สังคม และอารมณ์ ทักษะทางสังคมและอารมณ์ เช่น การจัดการกับความเครียด, การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน หรือการพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นส่วนสำคัญที่การศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองทั้งในแง่ของการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจในตัวเองและผู้อื่น (Goleman, 1995). โดยเฉพาะในสังคมที่มีความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจะต้องสามารถปรับตัวและมีทักษะที่เพียงพอต่อการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

การเรียนรู้แบบองค์รวมยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม (Salovey & Mayer, 1990). การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับความเครียดและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้: การใช้เครื่องมือดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิต

การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่การเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์กลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน (Christensen et al., 2013). การใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การจัดการเวลา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการทำงานร่วมกับทีม ได้ง่ายและรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะเหล่านี้ได้ในทุกที่และทุกเวลา ซึ่งมีผลดีในการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างเช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีการฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือการใช้แอปพลิเคชันที่ช่วยในการจัดการความเครียดและพัฒนาทักษะทางอารมณ์ (Cohen & Wills, 1985) นอกจากนี้ยังสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสถานการณ์จำลองหรือเกมที่ช่วยฝึกฝนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมการเรียนรู้

การศึกษาในชั้นเรียน

กิจกรรมในชั้นเรียนที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต เช่น การทำโครงการกลุ่ม การฝึกการพูดในที่สาธารณะ และการอภิปรายในชั้นเรียน ล้วนช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ (Kraft, 2003) กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยให้พวกเขาพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย โดยเฉพาะในกิจกรรมการทำโครงการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะการจัดการความขัดแย้งและการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ การฝึกการพูดในที่สาธารณะยังช่วยพัฒนาความมั่นใจในตัวเอง และการอภิปรายในชั้นเรียนช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล (Garmston & Wellman, 2013)

กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่จำเป็นในการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Kraft, 2003)

การเรียนรู้นอกห้องเรียน

การเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมสันตนาการ เช่น การทำกิจกรรมในกลุ่ม หรือกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การฝึกงาน หรือการทำโครงการสังคม เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน (National Research Council, 2012) กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสถานการณ์จริงและนำทักษะชีวิตที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

การฝึกงานหรือการทำโครงการสังคมช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง การทำโครงการสังคมยังช่วยเสริมสร้างทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสาร และการจัดการกับปัญหาที่ยากลำบาก (Clemens et al., 2009) นอกจากนี้ กิจกรรมเหล่านี้ยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ เช่น การควบคุมอารมณ์และการรับมือกับความเครียด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของทักษะชีวิตในสังคมร่วมสมัย (National Research Council, 2012)

การประเมินทักษะชีวิตในระบบการศึกษาสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การประเมินผลจากการทำโครงการ หรือการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในสถานการณ์ต่างๆ การประเมินนี้จะช่วยให้ทราบถึงความสามารถของผู้เรียนในการใช้ทักษะชีวิตในสถานการณ์ที่หลากหลาย (Bowers & Shinn, 2003) การประเมินการทำโครงการช่วยให้สามารถประเมินทักษะในการวางแผน การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์จริงช่วยให้สามารถประเมินทักษะชีวิตที่ไม่ได้แสดงออกมาผ่านการทำงานทางวิชาการ เช่น ทักษะในการจัดการกับความเครียด หรือการปรับตัวในสถานการณ์ที่ท้าทาย.

การประเมินทักษะชีวิตควรเน้นการประเมินผลในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญในหลายด้านและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ (Bowers & Shinn, 2003)

อุปสรรคในการส่งเสริมทักษะชีวิตผ่านการศึกษา

การขาดความเข้าใจในบทบาทของทักษะชีวิต แม้ว่าทักษะชีวิตจะมีความสำคัญอย่างมากในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมสมัย แต่ยังคงมีความเข้าใจที่จำกัดเกี่ยวกับบทบาทของทักษะชีวิตในหลายประเทศและสถานศึกษา (OECD, 2018) หลายครั้งที่ระบบการศึกษาให้ความสำคัญกับเนื้อหาทางวิชาการหรือการเรียนรู้แบบทฤษฎีมากกว่าการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตจริง เช่น การจัดการกับอารมณ์ การทำงานเป็นทีม หรือการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน. การขาดความเข้าใจในบทบาทของทักษะชีวิตทำให้หลักสูตรการศึกษามักไม่สามารถบูรณาการทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับการศึกษา

หลายครั้งหลักสูตรการศึกษาจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านทักษะชีวิตที่ผู้เรียนต้องการในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการศึกษากับ

วิชาการและทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (OECD, 2018) การขาดการตระหนักถึงความสำคัญของทักษะชีวิตจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ต้องการการปรับเปลี่ยนในเชิงระบบการศึกษา

ข้อจำกัดของหลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาที่เน้นการสอบแข่งขันและการศึกษาทางวิชาการเป็นหลักสามารถกลายเป็นข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ (Darling-Hammond, 2010) เมื่อระบบการศึกษามุ่งเน้นการสอบแข่งขันและการทำคะแนนที่ดีในวิชาการเป็นหลัก บางครั้งทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการปรับตัวในสังคมและในสถานการณ์ชีวิตจริงอาจถูกมองข้าม ตัวอย่างเช่น การพัฒนาทักษะทางสังคม การคิดเชิงวิพากษ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น. การเรียนรู้ที่เน้นการสอบเป็นหลักทำให้ผู้เรียนมักพลาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหาที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้

นอกจากนี้ หลักสูตรที่เน้นการเรียนการสอนแบบเดิมที่ไม่ได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมร่วมสมัยยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะชีวิตที่มีความยืดหยุ่นและสามารถใช้ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (Darling-Hammond, 2010) การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกปัจจุบันและการให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว

อุปสรรคจากการขาดทรัพยากร

การขาดทรัพยากรในการฝึกอบรมครูและการสนับสนุนด้านการศึกษาคืออุปสรรคสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตในโรงเรียน (UNICEF, 2012) ในหลายประเทศ การฝึกอบรมครูเพื่อให้สามารถสอนทักษะชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะในประเทศที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาอาชีพครู

นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการศึกษาเชิงบูรณาการที่เน้นทักษะชีวิตยังทำให้การพัฒนาทักษะชีวิตในโรงเรียนไม่เกิดผลอย่างเต็มที่

การขาดทรัพยากรเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ครูไม่สามารถสอนทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฝึกฝนทักษะชีวิตที่

เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนได้ (UNICEF, 2012) ดังนั้น การจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอในการพัฒนาครูและสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเอาชนะอุปสรรคนี้

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตในระบบ

การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาที่รวมทักษะชีวิตในทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างเต็มที่ (P21, 2015) การรวมทักษะชีวิตเข้ากับหลักสูตรการศึกษาทุกระดับจะช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเผชิญหน้ากับปัญหาและสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตจริง ทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การตัดสินใจที่มีเหตุผล การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการจัดการกับอารมณ์ สามารถนำมาใช้ได้หลาย ๆ สถานการณ์ ทั้งในที่ทำงานและในชีวิตส่วนตัว

หลักสูตรที่เน้นทักษะชีวิตจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาเหล่านี้ผ่านการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การทำโครงการกลุ่ม การฝึกการพูดในที่สาธารณะ การคิดและแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์จำลอง หรือการอภิปรายในชั้นเรียน (P21, 2015) การบูรณาการทักษะชีวิตเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการเตรียมตัวสู่โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและความท้าทายที่ไม่คาดคิด

การฝึกอบรมครู

การฝึกอบรมครูในด้านการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตจะช่วยให้ครูสามารถสอนทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zins et al., 2004) ครูเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการถ่ายทอดทักษะชีวิตสู่ผู้เรียน ดังนั้นการฝึกอบรมครูในด้านทักษะชีวิตจึงมีความสำคัญมาก ครูไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ในวิชาการ แต่ยังต้องมีทักษะในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนด้วย

การฝึกอบรมครูควรเน้นทักษะการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน การใช้เทคนิคในการสอนที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของผู้เรียน (Zins et al., 2004) นอกจากนี้ การให้ครูเข้าใจถึงบทบาทของทักษะชีวิตและวิธีการที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ในผู้เรียน

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง (National Research Council, 2012) การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้จำกัดอยู่ที่การเรียนในห้องเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงการเรียนรู้ที่สามารถดำเนินการได้ในทุกช่วงอายุและในทุกสถานการณ์ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตได้ในระยะยาว โดยสามารถนำไปใช้และปรับตัวในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การสร้างวัฒนธรรมของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมและในโรงเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมี

ความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง (National Research Council, 2012) การให้โอกาสในการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือกิจกรรมที่สามารถทำได้ตลอดชีวิต เช่น การฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ในที่ทำงาน จะช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีความยืดหยุ่นและสามารถนำไปใช้ได้ ในหลากหลายสถานการณ์

การทบทวนบทบาทสำคัญของการศึกษาและความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตในระบบการศึกษา

การศึกษาไม่เพียงแต่ให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้เรียน แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมร่วมสมัย (UNESCO, 2015) ทักษะชีวิตเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากหนังสือเรียนเท่านั้น แต่ต้องได้รับการฝึกฝนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและการพัฒนาทักษะการคิด การตัดสินใจ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความท้าทายและการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกที่รวดเร็วและซับซ้อน

การเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่ไปกับการศึกษาทางวิชาการเป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการดำรงชีวิตของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (UNESCO, 2015) การศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะเหล่านี้ควบคู่กับการเรียนการสอนในวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงและเป็นประโยชน์ในอาชีพการงาน

ความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตในระบบการศึกษา

ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (Zins et al., 2004) การส่งเสริมทักษะชีวิตในระบบการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ทั้งในแง่ของการทำงานร่วมกับผู้อื่น การตัดสินใจที่ดี การจัดการกับความเครียด และการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา. ทักษะชีวิตเหล่านี้จะช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคม

การศึกษาไม่ควรจำกัดแค่การสอนวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องรวมถึงการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านส่วนตัวและด้านอาชีพ (Darling-Hammond, 2010)

ทิศทางในอนาคต

ในอนาคตการพัฒนาระบบการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (National Research Council, 2012) การศึกษาในอนาคตจะต้องไม่เพียงแค่เตรียมความรู้ทางวิชาการ แต่ต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะเหล่านี้ในระบบการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตและสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคม

ระบบการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการทักษะชีวิตในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และให้โอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวในสังคม (P21, 2015)

สรุป

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมร่วมสมัย โดยไม่เพียงแต่ให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะชีวิตเช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการจัดการกับอารมณ์ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการทักษะชีวิตตั้งแต่ระดับ

อนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษาเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ให้กับผู้เรียน โดยต้องปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในยุคปัจจุบันและมีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้ในชีวิตจริง การฝึกอบรมครูเพื่อให้สามารถสอนทักษะชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพก็เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมทักษะเหล่านี้ โดยครูต้องมีความเข้าใจในบทบาทของทักษะชีวิตและสามารถใช้เทคนิคในการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในที่ทำงานได้ การศึกษาในปัจจุบันและในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่ไปกับการเรียนการสอนทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลกที่รวดเร็วและซับซ้อน และพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

เอกสารอ้างอิง

- Autor, D. H. (2014). Skills, education, and the rise of earnings inequality among the "other 99 percent. *Science*, 344(6186), 843-851.
- Darling-Hammond, L. (2008). The case for diversity in teacher preparation. *Educational Leadership*, 65(6), 10-16.
- Hargreaves, A. (2010). *The Fourth Way: The Inspiring Future for Educational Change*. Corwin Press.
- Kegan, R. (2009). *Immunity to Change: How to Overcome It and Unlock the Potential in Yourself and Your Organization*. Harvard Business Press.
- OECD. (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. OECD Publishing.
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). Learning 21st-Century Skills Requires 21st-Century Teaching. *Phi Delta Kappan*, 93(3), 8-13.
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. Penguin Random House.

National Research Council. (2012). *Education for Life and Work: Developing Transferable Knowledge and Skills in the 21st Century*. National Academies Press.

P21. (2015). *Framework for 21st Century Learning*. Partnership for 21st Century Skills.

UNICEF. (2012). *Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools*. UNICEF.

Zins, J. E., Elias, M. J., & Greenberg, M. T. (2004). *Building Academic Success on Social and Emotional Learning: What Does the Research Say? Teachers*. College Press.

Christensen, C. M., Horn, M. B., & Johnson, C. W. (2013). *Disrupting Class: How Disruptive Innovation Will Change the Way the World Learns*. McGraw-Hill Education.

Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432.

Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.

Bowers, A. J., & Shinn, M. D. (2003). The relationship between school climate and academic achievement: A meta-analytic review. *Educational Psychology Review*, 15(4), 313-335.

- Clemens, R., Rones, M., & Weitzman, E. (2009). Experiential learning for life skills: The impact of internships on students' social and emotional development. *Journal of Youth Development*, 4(1), 34-45.
- Garmston, R., & Wellman, B. (2013). *The Adaptive School: A Sourcebook for Developing Collaborative Groups*. Solution Tree Press.
- Kraft, M. A. (2003). Project-based learning: An approach to developing problem-solving skills. *Educational Leadership*, 61(2), 12-15.
- Darling-Hammond, L. (2010). *The Flat World and Education: How America's Commitment to Equity Will Determine Our Future*. Teachers College Press.
- UNICEF. (2012). *Education for Children and Adolescents: A Guide to Building a Better Future*. UNICEF.
- UNESCO. (2015). *Rethinking Education: Towards a Global Common Good?*. UNESCO Publishing.